

GENEL VERGİ TEORİSİ III

Konu Başlığı: Vergileme İlkeleri, Vergilendirme Süreci ve Diğer Kavramlar

Kavramlar: Vergileme İlkeleri, Vergilendirme Süreci, Vergi ile İlgili Diğer Kavramlar

Kavramlara İlişkin Açıklamalar:

Vergileme ilkeleri ayrı ayrı vergilerden veya bir vergi sisteminden beklenen ekonomik, sosyal ve mali fonksiyonların gerçekleşebilmesi için vergi bileşiminin oluşturulmasında, tekniğinde ve uygulanmasında dikkate alınması gereken, uzun yılların deneyimi sonucunda ortaya çıkmış olan ve/veya iktisadi-mali düşünce sistemi içinde önerilmiş temel unsur, gerek veya kurallardır.

Vergileme ilkelerinin tarihçesine baktığımızda Adam Smith'in Ulusların Zenginliği adlı eserinde formüle ettiği klasik vergileme ilkeleri karşımıza çıkmaktadır. Bu ilkeler;

- Vergide adalet ve eşitlik ilkesi
- Vergide kesinlik ilkesi
- Vergide uygunluk ilkesi
- İktisadilik ilkesi'dir.

Günümüzde Geçerli Olan Vergileme İlkeleri:

Mali İlkeler: Açıklık ilkesi, Genellik ilkesi, Uygunluk İlkesi, Vergide Etkinlik (Düşük Maliyet İlkesi, Yeterli Gelir İlkesi, Esneklik İlkesi)

İktisadi İlkeler: Tarafsızlık, İktisadilik

Adalet İlkesi: Genellik, Eşitlik (Yatay eşitlik-Dikey Eşitlik)

Kamu hizmetleri finansmanı için gündeme gelen vergi yükü nasıl dağıtılmalıdır ki adalet ve eşitliğe uygun davranılmış olsun? Vergilemede yükün adil ve eşit dağıtılması nasıl mümkün olabilir? Bu soruların cevabına yönelik vergi teorisinde değişik görüşler ortaya çıkmıştır:

- Yararlanma ilkesi
- Ödeme gücü ilkesi

Vergi sistemlerinde ödeme gücünü kavramaya (ödeme gücüne ulaşmaya) yönelik bazı araçlar kullanılır. Özellikle gelirin vergilendirilmesi ile ilgili olarak geliştirilen üç araçtan söz edilir.

- En az geçim indirimi

- Ayırma kuramı
- Artan oranlı vergiler

Vergilendirme Süreci:

Ön Koşullar: Hukuki Önkoşul, Maddi Önkoşul.

Aşama ve İşlemler: Tarh işlemi, Tebliğ işlemi, Tahakkuk aşaması, Tahsil işlemi

Vergilerin meşruluğunu açıklayan kuramlar:

- İstifade (Mübadele) Teorisi
- Ödeme Gücü Teorisi
- Egemenlik Teorisi

Vergi İle İlgili Diğer Kavramlar:

Vergi Sistemi: Bir ülkede, bir ekonomide belli bir zamanda uygulanan vergilerin bütününe vergi sistemi denir. Örneğin Türk vergi sisteminden söz ettiğimizde kast edilen bugün Türkiye’de uygulanan tüm vergilerdir. Osmanlı vergi sistemi denildiğinde o dönemde uygulanan vergileri kastetmiş oluruz. Vergi sistemi zamana ve mekana göre değişir.

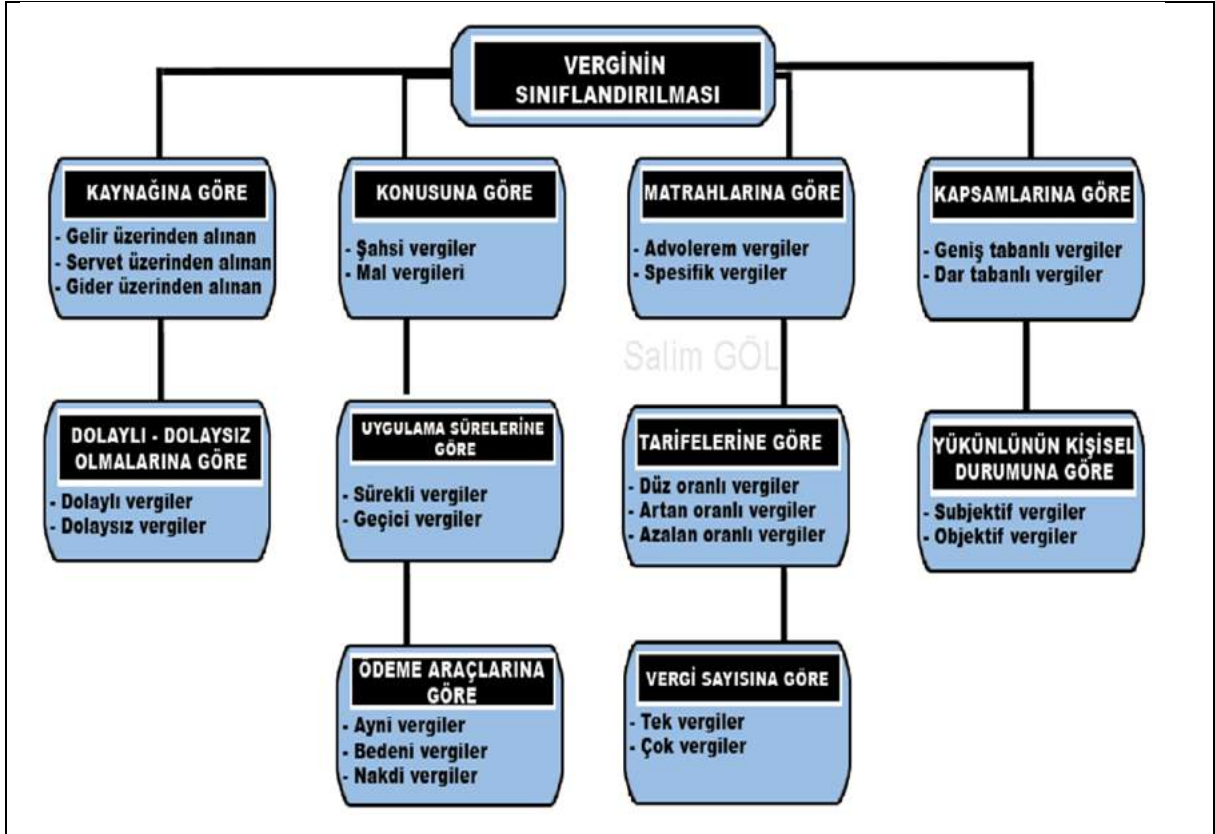
Vergi sistemi ile ilgili olarak, en başta yapılması gereken bir temel ayırım vardır. Bir somut vergi sisteminin içinde yer alan vergilerin sayısına bağlı olarak yapılan bu ayırma göre vergi sistemleri:

- Tek Vergili Sistem
- Çok vergili sistem

Vergi Sistematiği: Çok vergili sistemde vergilerin sınıflandırılmasıdır. Yani izleyeceğimiz amaca göre vergilerin belli ölçütler çerçevesinde sınıflandırılması, tasnif edilmesidir. Tek vergili sistemlerde vergi sistematiğine gerek yoktur. Çok vergili sistemlerde değişik tasnifler yapılabilir burada önemli olan amaçtır. Türk vergi sistemi, Maliye Bakanlığı (merkezi idare) tarafından alınan vergiler (genel yönetimden) ve yerel yönetimlerden alınan vergiler olarak sınıflandırılabilir. Ya da içerden alınan vergiler ve yurt dışından (başka ekonomilerin ürünlerinden alınan vergiler) olarak da bir ayırma gidebiliriz.

Vergi sistemindeki vergilerin tür ve niteliklerine göre tasnifleri:

- Yükümlülerin kişisel durumuna göre yapılan tasnif
- Vergiyi ödeyen ile vergi yükünü fiilen taşıyana göre tasnif
- Kapsama göre tasnif
- Ekonomik kaynağa göre tasnif

Kaynağına Göre

